

11. 11. 2022

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Důsledky stavu nouze v plynárenství

V souvislosti s aktuální geopolitickou situací se riziko vzniku stavu nouze v plynárenské síti zvyšuje. Při stavu nouze mohou být každému odběrateli pozastaveny dodávky plynu. Co z toho plyne a jaké kroky můžete provést?

Provozovatel přepravní nebo distribuční soustavy může vyhlásit stav nouze v plynárenské síti v případě, že nastane významný nedostatek plynu nebo ohrožení celistvosti plynárenské soustavy, její bezpečnosti a spolehlivosti provozu na území státu nebo jeho části.

Co vyhlášení stavu nouze prakticky znamená?

Důsledky vyhlášení stavu nouze mohou dopadnout na všechny odběratele plynu. Energetický zákon[1] zakotvuje právo provozovatele přepravní a distribuční soustavy při stavu nouze nebo při předcházení stavu nouze omezit nebo i zcela přerušit v nezbytném rozsahu přepravu nebo distribuci plynu. Při takovéto události jsou všichni účastníci trhu povinni podřídit se změnám v dodávkách plynu a **právo na náhradu škody je ze zákona vyloučeno**. Stav nouze je vyhlášen na základě zákonného zmocnění prostřednictvím celoplošného rozhlasového vysílání Českého rozhlasu, způsobem umožňujícím dálkový přístup a případně dalšími hromadnými sdělovacími prostředky. Jelikož se nejedná o správní rozhodnutí ani jiný správní akt, není zároveň možné proti němu podávat opravné prostředky.

Pro účely omezení nebo přerušení sjednané distribuce plynu se odběrná místa zákazníků dělí do několika **skupin** (označených písmeny A až F). Pro tyto skupiny je následně podle vyhlášení jednoho z jedenácti **odběrových stupňů** omezena či zcela přerušena dodávka plynu. V jednotlivých odběrových stupních je pro každou odběrovou skupinu vyhlášena jiná míra omezení. Je proto důležité vědět, v jaké odběrové skupině se nacházíte.

Zařazení odběrných míst zákazníků do jednotlivých **odběrových skupin** platí pro období od 1. října příslušného roku do 30. září následujícího roku. Zařazení do odběrových skupin se provádí na základě údajů o ročních a měsíčních množstvích plynu uvedených ve smlouvě o přepravě plynu nebo distribuci plynu uzavřené mezi zákazníkem a provozovatelem distribuční, resp. přepravní soustavy, případně na základě způsobu použití plynu sjednaného ve smlouvě o připojení. Důsledky z tohoto zařazení plynou jednotlivým odběratelům až v případě, když se realizují kroky pro předcházení stavu nouze, nebo po vyhlášení stavu nouze.

Zařazení do skupin sděluje zákazníkovi provozovatel distribuční soustavy, s nímž má uzavřenu smlouvu, každoročně do 31. května. Pokud zákazník se zařazením do určené skupiny nesouhlasí, má jeden měsíc na to, aby svého provozovatele kontaktoval a odůvodnil svůj nesouhlas se zařazením do dané skupiny. Provozovatel prověří podmínky zařazení a nejpozději do 31. července informuje zákazníka o konečném zařazení. Usilovat o zařazení do jiné odběrové skupiny bude tedy nejdříve možné až v červnu příštího roku.

Vyhláška o stavu nouze v plynárenství[2] dále stanoví **odběrové stupně**, kdy základní stupeň znamená pro odběratele nezkrácený odběr odpovídající jejich sjednanému dennímu odběru plynu. Dále však existuje pět odběrových stupňů, dle kterých lze jednotlivým odběrovým skupinám dodávky plynu v různé míře omezit, a dalších pět odběrových stupňů, dle kterých lze dodávky plynu

odběratelům zcela přerušit. Je třeba zdůraznit, že odběrové stupně nejsou vyhlášovány postupně. Provozovatel distribuční soustavy může vyhlásit vyšší odběrový stupeň bez předchozího vyhlášení stupně nižšího, tj. není zaručeno, že nebude vyhlášen rovnou např. stupeň třetí. Nelze proto spoléhat na to, že zařazení do vyšší odběrové skupiny ochrání vaši společnost před omezením či přerušením dodávek plynu nebo tyto dopady vyhlášení stavu nouze zaručeně oddálí.

Vyvstává otázka, jaký dopad má omezení nebo přerušování sjednané dodávky plynu prostřednictvím vyhlášení příslušného odběrového stupně na vztahy mezi odběrateli plynu a třetími osobami, např. jejich zákazníky. Vyhlášení stavu nouze totiž samo o sobě není automaticky vyšší mocí a nevylučuje odpovědnost za nesplnění závazků vůči třetím osobám. Pokud by byl stav nouze vyhlášen kvůli výpadkům dodávek plynu z důvodu válečného konfliktu na Ukrajině, bylo by namísto o vyšší moci uvažovat.

Za vyšší moc je považována mimořádná, nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na škůdcově vůli. Vyšší moc vylučuje odpovědnost za škodu způsobenou nesplněním smlouvy, nevylučuje však automaticky povinnost uhradit smluvní pokutu (je-li ve smlouvě sjednána)^[3]. Vzhledem k délce trvání válečného konfliktu na Ukrajině a obecnému povědomí o energetických rizicích z toho plynoucích by mohlo dojít ke sporům, zda je vyhlášení stavu nouze v tomto případě vyšší mocí (tj. zda lze situaci stále považovat za mimořádnou a nepředvídatelnou). Z toho důvodu doporučujeme předejít případným soudním sporům s obchodními partnery a zákazníky tak, že se rozšíří dosah vyšší moci ve smlouvách i na tento případ a současně se pro tento případ vyloučí aplikace smluvních pokut.

Jak již bylo uvedeno, proti rozhodnutí o vyhlášení stavu nouze se nelze bránit žádnými opravnými prostředky, a proto klíčová zůstává ve vztahu k vašim obchodním partnerům včasná komunikace. Vaši obchodní partneři by měli být předem informováni, že v případě vyhlášení stavu nouze dle energetického zákona mohou být ohroženy dodávky Vámi vyráběného zboží a že tuto situaci nemůžete ovlivnit, jinými slovy - že tato situace představuje vyšší moc. Součástí informace by měl být i plán postupu pro případ vyhlášení stavu nouze jako například stanovení způsobu rozdělení zhotovovaných výrobků mezi jednotlivé zákazníky v případě, že dojde pouze k omezení dodávek plynu a nikoli k jejich úplnému přerušování. Tento postup by měl být obecný, neboť není předem zřejmé, v jakém rozsahu budou dodávky omezeny a tento rozsah se může též průběžně měnit. Také doporučujeme, aby byla tato informace písemná a obchodní partneři potvrdili její přijetí, resp. aby byla obchodním partnerům alespoň prokazatelně doručena. Toto má zásadní význam pro limitaci případné odpovědnosti vůči obchodním partnerům.

A jak byste se tedy měli na případné vyhlášení stavu nouze připravit?

Především ověřte, do které odběrové skupiny náležíte, které odběrové stupně se vašeho provozu mohou dotknout a jakým konkrétním způsobem. Dále zkontrolujte, jak je ve smlouvách, které máte uzavřené s vašimi obchodními partnery, definována vyšší moc a jak jsou upraveny její důsledky. A především s obchodními partnery proaktivně a preventivně komunikujte.

Alena Šichová,
advokátka

EVERSHEDS SUTHERLAND

Eversheds Sutherland, advokátní kancelář, s.r.o.

Oasis Florenc
Pobřežní 394/12
186 00 Praha 8

Tel.: +420 255 706 500
Fax: +420 255 706 550
e-mail: paha@eversheds-sutherland.cz

[1] Zákon č. [458/2000](#) Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)

[2] Vyhláška č. [344/2012](#) Sb., o stavu nouze v plynárenství a o způsobu zajištění bezpečnostního standardu dodávky plynu

[3] Možnost domoci se smluvní pokuty je limitována dobrými mravy, resp. povinností každého jednat v právním styku poctivě. Podle judikatury Nejvyššího soudu je nutno odepřít ochranu takovému uplatnění smluvní pokuty, které by opomíjelo zajišťovací, sankční a kompenzační charakter institutu smluvní pokuty, nevycházelo by z jeho smyslu, popř. by jej dokonce zneužívalo k poškození druhé strany.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Vyčlenění rodinných nemovitostí \(i v podobě podílu v bytovém družstvu\) do svěřenského fondu](#)
- [Sport versus EU - aktuální sportovní kauzy rozhodované Soudním dvorem EU](#)
- [Dokazování negativních skutečností ve sporném řízení](#)
- [Neoprávněný odběr elektřiny - překvapení vlastníka?](#)